

Gegevens opvraging

Ordernummer:	O2020-0147499	Datum opzoeking:	24/06/2020
Referentienummer:	Marktstraat 27	Zoekdata:	34013A0601/00S000
Perceel:	34013A0601/00S000		

Resultaat opvraging perceel gelegen in Harelbeke afdeling HARELBEKE 1 AFD, sectie A met perceelnummer 0601/00S000 [34013A0601/00S000]

Informatievraag: beschermd onroerend erfgoed

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Geen beschermd onroerend erfgoed

Legende

■ Cultuurhistorische landschappen	■ Monumenten
■ Archeologische sites	■ Overgangszones
■ Stads- en dorpsgezichten	

Informatievraag: vastgestelde inventaris onroerend erfgoed

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- **Historische stadskern van Harelbeke:** (detail zie bijlage)

Legende

■ Landschapsatlas	■ Archeologische zones
■ Historische tuinen en parken	■ Bouwkundig erfgoed - gehelen
■ Houtige beplantingen	■ Bouwkundig erfgoed - relictien

Informatievraag: wetenschappelijke inventaris onroerend erfgoed

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- **Historische stadskern van Harelbeke:** Archeologisch (detail zie bijlage)

Legende

■ Historische tuinen en parken	▨ Houtige beplantingen
□ Archeologische zones	▨ Landschapatlas
▨ Bouwkundig erfgoed - gehelen	● Orgels
▲ Bouwkundig erfgoed - relict	

Informatievraag: Unesco werelderfgoed

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Het onroerend goed is niet opgenomen in de Unesco Werelderfgoedlijst

Legende

▨ Bufferzones
▨ Kernzones

Welke informatie kan u terugvinden in dit uittreksel?

Beschermd onroerend erfgoed

Onroerend erfgoed wordt beschermd omdat het van grote waarde is voor de gemeenschap. Het moet minimaal in de staat blijven waarin het zich bevond op het moment van de bescherming.

Het onroerend erfgoeddecreet voorziet vier mogelijke beschermingsstatuten;

1. een beschermd monument
2. een beschermd cultuurhistorisch landschap
3. een beschermd stads- of dorpsgezicht
4. een beschermde archeologische site

Geïnteriseerd onroerend erfgoed

Het agentschap Onroerend Erfgoed heeft de expliciete opdracht om al het waardevolle onroerend erfgoed in Vlaanderen te inventariseren. Door de jaren heen zijn er meerdere wetenschappelijke inventarissen opgemaakt over bouwkundig, landschappelijk en archeologisch erfgoed. Daarnaast zijn er ook enkele thematische inventarissen gerealiseerd: over historische tuinen en parken, houtige beplantingen met erfgoedwaarde en orgels.

Geïnteriseerd onroerend erfgoed is opgenomen in een wetenschappelijke inventaris. Zo'n opname heeft geen rechtsgevolgen. Het goed wordt enkel beschreven en gedocumenteerd.

Vastgesteld onroerend erfgoed

De vaststelling van een inventaris is één van de instrumenten die de Vlaamse overheid kan inzetten om onroerend erfgoed te behouden. Hiermee bevestigt de bevoegde minister dat alle erfgoeditems op een vastgestelde lijst erfgoedwaarde bezitten en nog altijd bewaard zijn. Bij een vastgesteld item moet de overheid, eigenaar of beheerder rekening houden met bepaalde rechtsgevolgen, die verschillen naargelang de inventaris.

Het onroerenderfgoeddecreet voorziet in de vaststelling van minstens vijf inventarissen:

- De inventaris van het bouwkundig erfgoed
- De landschapsatlas
- De inventaris van de archeologische zones
- De inventaris van houtige beplantingen met erfgoedwaarde
- De inventaris van historische tuinen en parken

Unesco werelderfgoed

De Werelderfgoedconventie van 1972 betracht cultureel en natuurlijk erfgoed dat van unieke en universele waarde is voor de mensheid, te bewaren en te ontsluiten voor toekomstige generaties. Meer dan 190 lidstaten hebben deze Conventie ondertekend. België is sinds 1996 ook partij bij het Werelderfgoedverdrag. Zowel cultureel als natuurlijk erfgoed, als erfgoed dat daarvan een gecombineerde vorm is, kan voor de Werelderfgoedlijst worden voorgedragen. Vlaanderen telt momenteel vijf beschermingen op de Werelderfgoedlijst: een serie van 13 begijnhoven en van 26 belforten, het atelier Plantin-Moretus, de woning Giuette en de volledige Brugse binnenstad.

Informatieverplichting

Iedereen die **een beschermd onroerend erfgoed** verkoopt of verhuurt voor meer dan negen jaar dient in de publiciteit én in de onderhandse en authentieke akte vermelden dat het om een beschermd goed gaat, en wat de precieze rechtsgevolgen daarvan zijn.

Iedereen die **een geïnteriseerd onroerend goed** verkoopt of verhuurt voor meer dan negen jaar, moet dit niet in de publiciteit vermelden, maar wel in de onderhandse en authentieke akte, alsook de precieze rechtsgevolgen die aan de opname verbonden zijn door een verwijzing naar hoofdstuk 4 van het Onroerenderfgoeddecreet op te nemen.

Archeologie

Op percelen die in een voorlopig of definitief beschermde archeologische site gelegen zijn of die in een archeologische zone gelegen zijn die opgenomen is in de vastgestelde inventaris van archeologische zones dient de archeologieregelgeving te worden nageleefd. Zorg dat je het correcte traject volgt bij vergunningsaanvragen.

Wetgeving

Decreet van 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014 (Belgisch Staatsblad 17 oktober 2013 en 15 april 2014). Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de uitvoering van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

Meer info

www.onroerenderfgoed.be

Bron vastgoedinfo

Deze opvraging bevat overheidsinformatie verkregen van het Agentschap Onroerend Erfgoed, Koning Albert-II-Laan 19, bus 5, 1210 Brussel en Informatie Vlaanderen, Havenlaan 88, 1000 Brussel wat betreft het Grootchalig Referentie Bestand Vlaanderen (GRB).

Bijlage

Informatieaanvraag Onroerend erfgoed

(Referentienummer: Marktstraat 27)

Resultaat opvraging perceel gelegen in Harelbeke afdeling HARELBEKE 1 AFD, sectie A met perceelnummer 0601/00S000 [34013A0601/00S000]

Vastgestelde inventaris

Vastgestelde archeologische zone: Historische stadskern van Harelbeke

Vastgestelde archeologische zone

Beknopte karakterisering

Typologies [steden](#)

Datering [Romeinse tijd](#), [middeleeuwen](#), [nieuwe tijd](#)

Beschrijving

De historische stadskern is een immense en complexe archeologische zone die het resultaat is van een eeuwenlange intense bewoning binnen de stedelijke grenzen, meestal een omwalling. De stadsplattegrond kent een cumulatief karakter en verschillende fasen, met een oude nederzettingkern die soms teruggaat op een vroeg- of pre-middeleeuwse aanwezigheid. Voor de afbakening is in eerste instantie gekeken naar het 19de-eeuwse gereduceerde kadaster omdat dit de eerste nauwkeurige kadasterkaart is die nog een tijdsbeeld geeft van voor de industrialisering.

Is de aanduiding van

- **Harelbeke (Harelbeke)** Deze zone omvat de historische stadskern van Harelbeke.

Meer info

- <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/11894>

Beschermingsbesluiten

- [Historische stadskern Harelbeke - https://id.erfgoed.net/besluiten/5892](https://id.erfgoed.net/besluiten/5892)
Vaststellingsbesluiten

Historische stadskern van Harelbeke

Beknopte karakterisering

Typologies [steden](#)

Datering [Romeinse tijd](#), [middeleeuwen](#), [nieuwe tijd](#)

Beschrijving

Algemene Beschrijving

Harelbeke is ontstaan op de rechteroever (zuid) van de Leie, op een zandrug langsheen de rivier. De rug werd deels door de Arendsbeek (of Arelbeek) afgebakend. Daarnaast is ook de Romeinse verbinding Arras-Doornik-Kortrijk-Gent, de weg langs de Leie belangrijk. De historische bewoning ontwikkelde zich aan weerszijden van de Arendsbeek, daar waar ze in de Leie uitmondde. De stad is gelegen ten noorden van de Romeinse *vicus* (Harelbeke-Stasegem), waarvan de inplanting eerder door de Gavers (waterrijke vallei van de Gaverbeek) werd bepaald. Harelbeke wordt bodemkundig getypeerd als licht zandlemig tot zandig. In de Leievallei met zijn vele meanders en de vallei van de Arendsbeek is de bodem veel kleiiger. Op het gewestplan is Harelbeke bijna volledig ingekleurd als woongebied. Bij de kerk ligt een gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbare nutsvoorzieningen.

Archeologische nota

Ook het grondgebied van de historische stadskern van Harelbeke heeft een Romeins verleden. Het gaat wel om een kleine nederzetting. Bij de archeologisch relevante sporen horen resten van muren en twee muntschatten, waaronder één uit de 4de eeuw. Het Germaanse *harula* zou zandige heuvelrug betekenen, wat perfect overeenkomt met de topografische situatie (Ooghe 1979).

Harelbeke wordt gelinkt met de vroegste geschiedenis van het graafschap Vlaanderen. In de eerste helft van de 10de eeuw is het bestaan van een villa van graaf Arnulf I de Grote (918-965) bekend. Deze villa gaat vermoedelijk terug op een Karolingisch kroondomein, waarvoor vanaf het begin van de 9de eeuw aanduidingen zijn, zoals het Sint-Salvatorpatrocinium. Ze kunnen archeologisch vooralsnog niet hardgemaakt worden (Declercq 1980).

Een volgende, belangrijke ingreep is de stichting van het Sint-Salvatorskapittel door Boudewijn V (en zijn echtgenote gravin Adela) tussen 1035 en 1042. De eerste vermelding van de kerk en de nederzetting (*Harlebeke*) valt dan ook in 1035. De eerste aanduiding als stad duikt op in 1153. Men leidt dit af uit de vermelding als *oppidum*. Zoals in zovele Vlaamse middeleeuwse steden was ook hier de lakennijverheid belangrijk. In 1385 kreeg de stad een octrooi, dat de productie van laken en het houden van een jaarmarkt regelde. Harelbeke is altijd een 'open' stad gebleven. In de teksten is nu en dan sprake van binnen- en buiten-Harelbeke of een eigen poortერი en stadsmagistraat zonder dat duidelijk is over welk grondgebied het precies gaat. De afbakening is dan ook gebaseerd op oud kaartmateriaal. Eigenlijk valt de nederzetting in 2 delen uiteen. Ten noorden van de Arendsbeek ligt het grafelijk domein, ten zuiden ervan de laatmiddeleeuwse stadskern (Ooghe 1979). De huidige kerk - de vierde - is gebouwd van 1769 tot 1774 en staat haaks op het enige overblijfsel, het transept van de romaanse kerk. De grafelijke banmolens ten zuidwesten van de historische kern vallen buiten de afbakening. Het waren watermolens, die aan de Leie lagen. Ze werden al in 1128 vermeld en zijn toch ook een archeologisch aandachtspunt.

In Harelbeke is heel wat 'archeologisch' onderzoek (19de en 1ste helft 20ste eeuw) doorgegaan onder het voorwendsel dat men op zoek was naar de graven van de Forestiers, de mythische voorouders van de graven van Vlaanderen. Luc Devliegheer voerde het eerste volwaardig onderzoek uit in 1957. Hij kon aantonen dat de crypte (driebeukig, met relieken van Sint-Bertulfus - ze werden vanuit

Boulogne over Harelbeke naar de Gentse Sint-Pietersabdij overgebracht) ouder was dan de romaanse kerk. Op stilistische basis wordt deze crypte rond het midden van de 10de eeuw gedateerd. Vermoedelijk was de bijhorende kerk een uitbreiding/verbouwing van de kerk, die bij het domein van Arnulf I De Grote hoorde. Ook vermeldenswaard is de vondst van enkele beschilderde grafkelders (Devliegheer 1959). In 1973-74, bij de heraanleg van de markt en de Marktstraat, is er nog eens sprake van archeologische opvolging (Despriet 1984). Het was vooral de inhoud van de afvalkuilen, zijnde volmiddeleeuws materiaal, die het beeld bevestigde. In de vallei van de Arendsbeek (Marktplaats, Leiestraat, Gentsesteenweg) is ooit een uitgebreid palenconcentratie aangetroffen, die toen niet in plan is gebracht (Ooghe 1979).

De belangrijkste elementen van de eigenlijke stad waren de markt met het Schepenen- en het Kasselrijhuis, ook het Hospitaal - eerste vermelding in 1341 -, later augustinessenklooster, evenals de Sint-Salvatorskerk en de kapittelgebouwen aan de andere zijde van de Arendsbeek.

Evaluatie van de bewaringstoestand en motivatie voor de afbakening

De resultaten van het archeologisch onderzoek geven aan dat Harelbeke een waardevol archeologisch erfgoed bezit, waarin zowel de Romeinse periode als de middeleeuwen overtuigend aan bod komen. Dit schept verwachtingen, temeer omdat de historische kennis enkele interessante mogelijkheden aanreikt. Vooral de aanwezigheid en continuïteit van belangrijke Karolingische en volmiddeleeuwse (grafelijke) bewoning opent perspectieven.

De stedelijke ruimte bewaart sporen van samenlevingen die daar achtereenvolgens aanwezig waren en deze ruimte aan hun noden hebben aangepast. Ze is met andere woorden het resultaat van een complex levenstraject waarbij de invulling veranderlijk was naar gelang de sociaal-economische, maatschappelijke en institutionele context. Meer nog dan bij dorpen hebben stadsplattegronden een cumulatief karakter en verschillende fasen. De meeste steden zijn niet als geheel gepland, maar hebben vaak een oude nederzettingkern die teruggaat op een oude burcht of abdij, een economische infrastructuur of andere. Soms kunnen deze zelfs refereren naar een oudere, vroeg- of pre-middeleeuwse aanwezigheid.

Het gebruik van de 19de-eeuwse kadasterkaart (gereduceerd kadaster) als bron voor het onderzoek naar de historische gelaagdheid van een stad wordt gesuggereerd omdat deze een tijdsbeeld geeft van net voor de industrialisering en omdat dit de eerste nauwkeurige versie van het kadaster is met perceelsaanduiding. De oorspronkelijke perceelsindeling van een stad is een relatief stabiel element in de plattegrond, die vaak een prestedelijke oorsprong kent. Ondanks de processen van herverdeling blijven oude bezitsgrenzen en straatpatronen toch lang zichtbaar in het stedelijke landschap. De historische stedelijke kernen zijn immense archeologische sites en behoren tot de meest uitgebreide en complexe sites ter wereld, zowel in extensie als in stratigrafie. Tegelijkertijd zijn deze sites door permanente verstedelijking en stedelijke ontwikkeling ter plaatse zwaar bedreigd (Tys e.a. 2010).

De afbakening is gebeurd op basis van historisch kaartmateriaal, bodemvondsten en de aanwezigheid van nog bestaande gebouwen met een onbetwistbare voorgeschiedenis. De studie van de geografische, topografische, historische en archeologische gegevens leidt tot een bundeling van gekende en potentiële elementen, die wezenlijk getuigen van de wording en evolutie van deze stad. Concreet zijn de Leie, de Arendsbeek, de weg Doornik-Gent, de zandrug, Sint-Salvator (kerk, kapittelgebouwen en grafelijke residentie), het stadhuis, het hospitaal (augustinessenklooster) en het huizencluster daar omheen de elementen die de stad Harelbeke bepalen en een archeologische eenheid vormen.

Bibliografie

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden voor Zijn Koninklijke Hoogheid de Hertog Karel Alexander van Lotharingen, Jozef Jean François de Ferraris, Koninklijke Bibliotheek van België, uitgegeven in 1770-1778, schaal 1:11.520 herleid naar 1:25.000.

Gereduceerde Kadasterkaart van België, Dépôt de la Guerre, uitgegeven in 1845-1855, schaal 1:20.000.

DECLERQ G. 1980: Inleiding tot de middeleeuwse geschiedenis van Harelbeke, *De Leiegouw* XXII, 89-115.

DESPRIET P. (ed.) 1984: Bodemschatten uit Zuid-West-Vlaanderen Resultaten van 25 jaar oudheidkundige opgravingen, *Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen* 10, Kortrijk.

DEVLIEGHER L. 1959: Oudheidkundig onderzoek van de Sint-Salvatorskerk te Harelbeke, *De Leiegouw* I, 19-62 (*Archaeologia Belgica* 46).

OOGHE R., DEBRABANDERE F. & DESPRIET P. 1979: Harelbeke, *Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen* 1, Kortrijk.

PLETS G., DE CLERCQ W. & CLERBOUT T. (samenstelling) 2013: *Stap voor stap Een archeologische wandeling door het verleden van Harelbeke*.

TYS D., BUYLE E., VERDURMEN I. & CANTERS F. 2010: *Vectorisering en karakterisering van nederzettingkernen op basis van het zgn. 'gereduceerd kadaster'*, Skar-Rapport 5, Brussel.

Is aangeduid als

- **Harelbeke (Harelbeke)** Deze zone omvat de historische stadskern van Harelbeke.

Is deel van

- **Harelbeke (Harelbeke)**

Meer info

- <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300296>